

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง
ในเขตกรุงเทพมหานคร
IMPROVING BANGKOK CONSTRUCTION LABOURERS
QUALITY OF LIFE*

นายประกาย หรัยลอย**
ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษากับ ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง จำนวน 24 คน ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 19 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และเทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพชีวิตของประชากรแฝง ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเหตุผลในการย้ายถิ่น คือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสุขภาพของตนเอง มีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่ไม่บ่อยนัก บางส่วนมีโรคประจำตัวที่ต้องได้รับการรักษาเป็นประจำ สภาพในการดำเนินชีวิตและการทำงาน บางส่วนมีความรักและผูกพันกับที่ทำงาน แม้ว่าจะทำงานหนักแต่ก็รักในอาชีพก่อสร้าง และเห็นว่าอาชีพก่อสร้างสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ส่วนหนึ่งมีความผูกพันกับนายจ้าง ในขณะที่บางส่วนมีหัวหน้าที่เข้มงวด ใช้งานหนัก และถูกเอาเปรียบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีความเข้าใจกันดี ทำงานโดยไม่มีความเครียด แต่บางส่วนมีสภาพการทำงานที่ย่ำแย่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนร่วมงานค่อนข้างดี มีเพียงจำนวนหนึ่งที่เคยทะเลาะกันบ้าง สาเหตุส่วนใหญ่เป็นเรื่องการดื่มสุรา เล่นการพนัน และการข่มเงิน สภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีทั้งผู้ที่มีความพึงพอใจและผู้ที่ต้องการปรับปรุง ส่วนใหญ่พอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำดื่ม น้ำประปา ไฟฟ้าที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่ออกกำลังกาย

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ในระยะแรกควรเริ่มจากระดับมหภาคใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน 2) ด้านการบริหารจัดการคุณภาพชีวิต ควรจัดงบประมาณให้

กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรงและมีการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม 3) ด้านการศึกษา ควรเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน เพื่อให้กลุ่มผู้

*คุณฉวีพันธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ใช้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และเพิ่มสถานที่ฝึกอบรมให้กับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง เพื่อได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้แก่แรงงานก่อสร้างเพื่อให้แรงงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม

ในระดับปัจเจกบุคคล แบ่งเป็น 2 ด้านที่เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพร่างกาย ควรให้แรงงานดูแลสุขภาพตนเอง และมีการดูแลสุขภาพร่างกายจากหน่วยงานภายนอก และ 2) ด้านจิตใจ นายจ้างควรจัดกิจกรรมให้กับผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง เพื่อลดความเครียดและเพิ่มความสุขในการทำงาน

Abstract

The purposes of this research were to study the experience and life quality of Bangkok construction labourers and to study ways of improving their quality of life by using qualitative research. The participants non-registered were 24 construction labourers, 5 experienced people who worked for labours quality of life improvement and 19 experts in improving labours quality of life. The methodology used were in-depth interviews, observation and the EDFR technique.

The research findings revealed that:

The majority of the subjects were from the northeastern region. Most of them migrated to Bangkok because of insufficient funds for agricultural investment. Most of the subjects were satisfied with their health, some had health problems and illness that needed regular treatment. In terms of lifestyle and working conditions, the subjects still loved their work despite having to work hard since they could earn enough income to support themselves and their family. Some had a good relationship with their employers event the employers were always strict with them. The relationship between labourers and their colleagues and families were good. They worked without stress; however, some had bad working conditions. A few had conflicts with other people because of drinking, gambling and debt problems. Most of the labourers were satisfied with their accommodation and the environment conditions, but some needed better accommodation and environment conditions. The majority of the labourers were satisfied with their recreational areas and the facilities provided such as drinking water, water supply, and electricity.

2. At the organizational level, approaches to improve the quality of life of construction workers consist of 4 aspects; 1) labour laws improvement. Furthermore, the government must urgently address the problems of narcotics; 2) life quality management must be addressed. To achieve this, the Bangkok Metropolitan must allocated a budget to facilitate direct supervision of workers' conditions. In addition, an appropriate working hours should be specified; 3) workers must be provided with easy access to education and skill development. Additional training centers are needed; 4) government should build the understanding to construction labour for their worthy contribution to society.

At the individual level, approaches to improve construction workers' quality of life included the following: 1) workers should be responsible for their own physical health. However, regular health checks should be provided by outside agencies; 2) employers should promote psychological well-being activity to reduce stress in the workforce through the provision of fun recreational activities.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากการพัฒนาประเทศได้มีส่วนทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในภาพรวม แต่ก็ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตามมา ทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์อยู่มาก เช่น รายได้ของประชาชนโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่ความแตกต่างของรายได้กลับเพิ่มขึ้นเช่นกัน ระหว่างกลุ่มครัวเรือนในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ระหว่างกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค และระหว่างในเขตเมืองและเขตชนบท เป็นต้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ในปี 2550 กรุงเทพมหานครมีประชากรมากถึง 5,716,248 คน มีความหนาแน่น 3,643.85 คนต่อตารางกิโลเมตร การกระจุกตัวของประชากรเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครทำให้สภาพแวดล้อมในเมืองหลวงเปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัญหาการจราจรคับคั่ง การเกิดชุมชนแออัด และสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม เป็นต้น ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครโดยไม่ได้แจ้งย้ายสำมะโนครัว/ทะเบียนบ้านอีกเป็นจำนวนมาก หรือที่เรียกว่า ประชากรแฝง และรวมทั้งคนที่เข้ามาทำงานเฉพาะในเวลากลางวัน โดยกรุงเทพฯ มีคนถึง 8 ล้านคนในเวลากลางวัน (ประเวศ วะสี, 2548, หน้า 10)

ประชากรแฝงที่ย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม ความผันผวนของสภาพดินฟ้าอากาศ และอุปสรรคจากศัตรูพืช ทำให้ล้มเหลวจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงต้องย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อหาอาชีพอื่นที่สร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดย

ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ไม่มีความรู้ความสามารถจึงต้องขายแรงงานในการก่อสร้าง หรือที่เรียกว่า "กรรมกรก่อสร้าง"

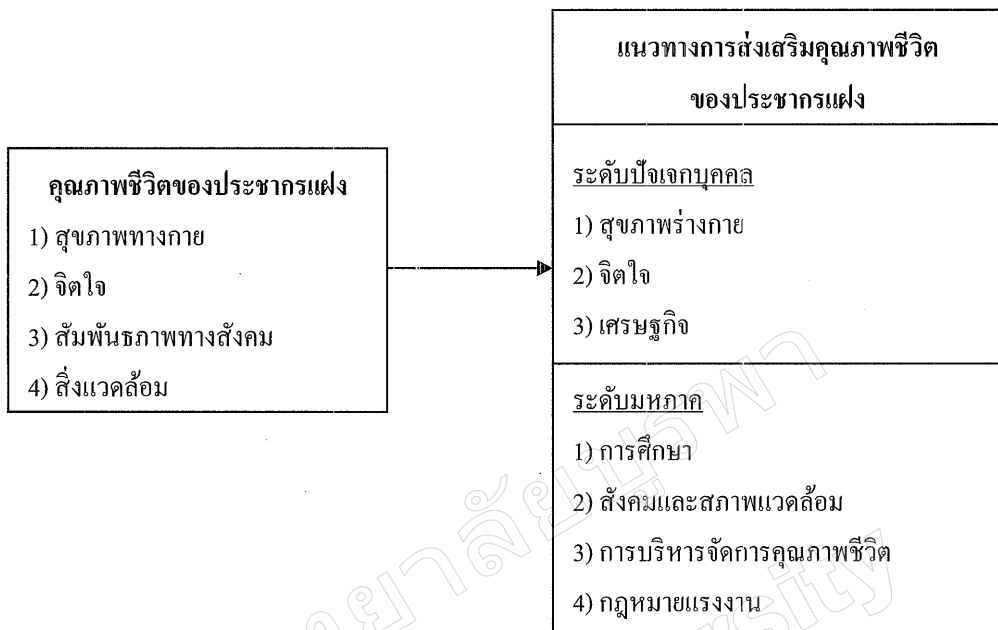
คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขสมบูรณ์และมีคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ (นิสาร์ตน์ ศิลปเดช, 2539, หน้า 2) ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำรงชีวิตของทุกคน การศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครจึงมีความสำคัญต่อประชากรแฝง โดยเฉพาะแรงงานที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยฉบับนี้จึงทำการศึกษาคูณภาพชีวิตและแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี และแรงงานเด็ก เป็นต้น ผลที่ได้จากการวิจัยจะจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ให้กับผู้สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์และคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อนำความรู้และความเข้าใจถึงประสบการณ์ และคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงภายใต้กรอบที่คล้ายคลึงกันต่อไป

2. ได้แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแนวทางดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษาถ่ายทอดความรู้ มีการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในเขตเมืองอื่นในประเทศไทย ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ประเภทงานก่อสร้างอาคาร ศึกษาเฉพาะประชากรแฝงที่เป็นแรงงานย้ายถิ่น

เท่านั้น โดยคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) สุขภาพทางกาย 2) จิตใจ 3) สัมพันธภาพทางสังคม และ 4) สิ่งแวดล้อม (Hughes, 1990, pp. 197-200 ; นิสารัตน์ ศิลปเดช, 2540, หน้า 85-86) และพิจารณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ (ฉลินพัฒน์ ณรงค์กุล, 2541, หน้า 40) และในระดับมหภาค ได้แก่ การศึกษา การบริหารจัดการ สังคม และกฎหมาย (วสุธร ต้นวัฒนกุล, 2543, หน้า 16)

ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างที่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ โดยศึกษาในงานก่อสร้างที่พักอาศัย 2) ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง และ 3) ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิค Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR)

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ

และมีการเคลื่อนไหวในลักษณะของการย้ายถิ่นเข้าและย้ายออก (สำนักผังเมือง, 2551) เพื่อความหลากหลายและครอบคลุมพื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาสถานที่ก่อสร้างอาคารและบ้านพักอาศัย รวม 3 แห่ง คือ 1) บริษัทฯ A งานก่อสร้างอาคารสูง 29 ชั้น จำนวน 3 อาคาร ณ หมู่บ้านพัน 4 ตั้งอยู่ถนนเกษียณเกษิต 2) บริษัทฯ B งานก่อสร้างอาคารสำนักงาน 4 ชั้นครึ่ง ตั้งอยู่ถนนเจริญกรุง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และ 3) บริษัทฯ C งานก่อสร้างบ้านพักอาศัยให้กับ บมจ. แห่งหนึ่ง ในโครงการบ้าน The Emperor ตั้งอยู่ ถนนกาญจนาภิเษก เขตบางแค

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในเขตกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยศึกษาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครจากปรากฏการณ์จริงโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) จากประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 24 คน และศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครจากผู้ที่มีประสบการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) จากกรอบแนวคิด ผู้วิจัยนำไปสร้างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับกลุ่มผู้

มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ท่าน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคนิค Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) (จุมพล พุฒภัทรชีวิน, 2546, หน้า 97) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ และหัวหน้าของผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 19 ท่าน

สรุปผลการวิจัย

คุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสบการณ์และคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบประเด็นดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวน 12 คนเท่ากัน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.50 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุสูงสุด คือ 66 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุต่ำสุดคือ 18 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 37.50 ผู้ที่จบการศึกษาระดับชั้นสูงสุดคือ มัธยมศึกษาปีที่ 6 และต่ำสุดคือไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่มีรายได้ 200-230 บาทต่อวัน ร้อยละ 41.66 ค่าแรงที่ได้รับของประชากรแฝงนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่มีรายได้สูงสุดคือ 350 บาทต่อวัน และมีรายได้ต่ำสุดคือ 160 บาทต่อวันซึ่งอัตราที่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้น พ.ศ. 2552 คือ 203 บาทต่อวัน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี ประสบการณ์ในการทำงานก่อสร้างสูงสุดคือ 50 ปี และต่ำสุดคือ 5 เดือน ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานของเพศ

ชายส่วนใหญ่เป็นช่างฝีมือ ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่เป็นกรรมกร เพราะงานก่อสร้างนั้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะด้านแรงงานค่อนข้างสูงจึงเหมาะสมกับเพศชายมากกว่า เพศหญิงที่มีหน้าที่หลักคือการทำงานเก็บกวาด ผสมปูน ช่วยเหลือช่าง หรือบางครั้งอาจจะต้องทำงานที่มีการใช้แรงแบกหามบ้าง ส่วนเพศชายมีตำแหน่งที่หลากหลายตามฝีมือและประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละคน

1.2 ภูมิสำเนาและเหตุผลในการย้ายถิ่นสู่กรุงเทพมหานคร ภูมิสำเนาส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.33 มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น รองลงมาคือเป็นผู้ที่มีภูมิสำเนาเดิมมาจากภาคเหนือ เช่น จังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดแพร่ และจังหวัดตาก เป็นต้น ร้อยละ 33.33 และเป็นผู้ที่มีภูมิสำเนาเดิมมาจากภาคกลาง คือ จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 คน ร้อยละ 8.34

เหตุผลในการย้ายถิ่นสู่กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ให้เหตุผลในการย้ายถิ่น คือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เดิมเคยทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักแต่ได้ผลผลิตต่ำและไม่คุ้มการลงทุน รายรับไม่แน่นอนและบางครั้งไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของครอบครัว

1.3 ข้อมูลด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อสุขภาพของตนเอง ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับดี บางรายยังมีอายุไม่มาก ทำให้ยังมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย และบางรายที่ถึงแม้จะมีอายุมากแต่มีการออกกำลังกาย และการออกกำลังกายหลังเลิกงานอย่างสม่ำเสมอ มีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่ไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก เช่น การปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ มีไข้ และมีอาการแพ้ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

1.4 สภาพในการดำเนินชีวิตและการทำงาน มี 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ความพึงพอใจในอาชีพ บางรายมีความรักและผูกพันกับที่ทำงาน บางรายแม้ว่าจะทำงานหนัก แต่ก็รักในอาชีพก่อสร้าง 2) ค่าตอบแทน ผู้ให้

ข้อมูลเห็นว่าอาชีพก่อสร้างสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งได้รับเงินที่แน่นอน ไม่ต้องมีการลงทุนและกังวลกับผลตอบแทนที่ได้รับ 3) ความสัมพันธ์กับนายจ้าง บางรายมีความผูกพันกับเจ้านายเหมือนเครือญาติ นายจ้างมีความเป็นกันเอง ใจดี และไม่เข้มงวดจนเกินไป สามารถกลับบ้านและหยุดพักได้ 4) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แรงงานก่อสร้างได้ทำงานกับเพื่อนร่วมงานที่มีความเข้าใจกัน ได้พูดคุย และทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ทำงานได้อย่างมีความสุข 5) บรรยากาศในการทำงาน ระหว่างการทำงานคนส่วนใหญ่ทำงานโดยไม่มี ความเครียด มีการพูดคุยหยอกเล่น และมีรอยยิ้ม 6) ความหวังในอนาคต บางรายมีความหวังในอนาคต มีความสุขกับการทำงานดีแต่ถ้ามีโอกาสเลือกได้ก็อยากจะไปทำงานอย่างอื่นที่มีรายได้ที่สูงกว่า

1.5 ชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคน จำนวน 21 รายมีความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนร่วมงานที่ค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน

1.6 สภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มี 2 ลักษณะ คือ แบบแรกเป็นตึกหรือบ้านพัก 2-3 ชั้นที่ทางบริษัทฯ เป็นผู้เช่าเพื่อให้เป็นที่พักของคณงาน ลักษณะที่พักแบบที่สอง บริษัทฯ จะเป็นผู้สร้างขึ้นเองโดยจะเป็นห้องแถวสองชั้นขนาดความกว้างและความยาวของห้องไม่เกิน 3 x 3 เมตร มีทั้งผู้ที่มีความพึงพอใจและผู้ที่ต้องการปรับปรุง และ 3) สาธารณูปโภค ส่วนใหญ่สถานที่ตั้งใกล้แหล่งซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางบริษัทฯ ได้จัดเตรียมไว้ให้

1.7 ความคิดเห็นต่อสิ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต แบ่งประเด็นออกเป็น

1) ความช่วยเหลือจากบริษัทฯ ที่ประชากรแฝงสังกัดอยู่ คือ 1.1) การได้เพิ่มค่าแรงงานรายวัน และค่าทำงานนอกเวลา (โอที) 1.2) การปรับปรุงที่พักและบริเวณรอบห้องพักให้มีพื้นที่กว้างขึ้นและมีสภาพที่ดี 1.3) การเพิ่มสวัสดิการในการรักษาพยาบาล 1.4) การรักษาความ

ปลอดภัย การเพิ่มมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้มีความเข้มงวดมากขึ้น

2) ความช่วยเหลือจากรัฐบาล คือ 2.1) การเพิ่มอัตราค่าแรงขั้นต่ำ 2.2) การส่งเสริมอาชีพและขยายงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด 2.3) การขยายงานในต่างจังหวัด หากอาชีพหรือธุรกิจใดที่มีอยู่ในท้องถิ่นแล้ว ภาครัฐควรให้การสนับสนุนเพื่อให้อาชีพหรือธุรกิจนั้นสามารถขยายออกไปได้อีก 2.4) การให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรหลานของประชากรแฝงและขยายระยะเวลาในการเรียนฟรีให้สูงขึ้น 2.5) การคลี่คลายปัญหาทางการเมือง การเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง และ 2.6) ต้องการให้รัฐบาลมีการบังคับใช้กฎหมายแรงงานต่างด้าวให้เป็นธรรมกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นคนต่างด้าวตามสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาทำงานในบริษัท ต่าง ๆ เป็นเวลานาน แต่ยังไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรแฝง และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต นำเสนอแนวทางดังนี้

2.1 ระดับปัจเจกบุคคล

2.1.1 ด้านร่างกาย ควรมี 1) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายของประชากรแฝง โดยผู้ประกอบการควรมีการจัดสถานที่ทำงาน ที่อยู่อาศัย และกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ถูกสุขลักษณะอนามัยเพื่อความปลอดภัยของประชากรแฝง 2) การสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง 3) การจัดหาสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพร่างกายเบื้องต้น

2.1.2 ด้านจิตใจ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพจิต เช่น สถานพยาบาลที่ให้บริการด้านจิตวิทยา กระทรวงสาธารณสุข และกรมสุขภาพจิต เป็นต้น ควร

เข้าไปตามสถานที่ทำงานประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาแก่ประชากรแฝง

2.1.3 ด้านเศรษฐกิจ ควรเพิ่มค่าแรงงานให้กับประชากรแฝง โดยผ่านการพัฒนาทักษะฝีมือให้มีคุณภาพและมีความก้าวหน้าในอาชีพก่อสร้าง ให้สามารถเข้ารับตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

2.2 ระดับมหภาค

2.2.1 ด้านการศึกษา ควรส่งเสริมให้ประชากรแฝงได้รับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยภาครัฐจะต้องเพิ่มจำนวนสถานศึกษาให้รองรับกลุ่มประชากรแฝง และนายจ้างควรจัดสรรเวลาให้กับลูกจ้างให้สามารถไปศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยได้

2.2.2 ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่พักอาศัยของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างยังไม่ถูกสุขอนามัย ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ชุมชน และบริษัท นายจ้างในการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน

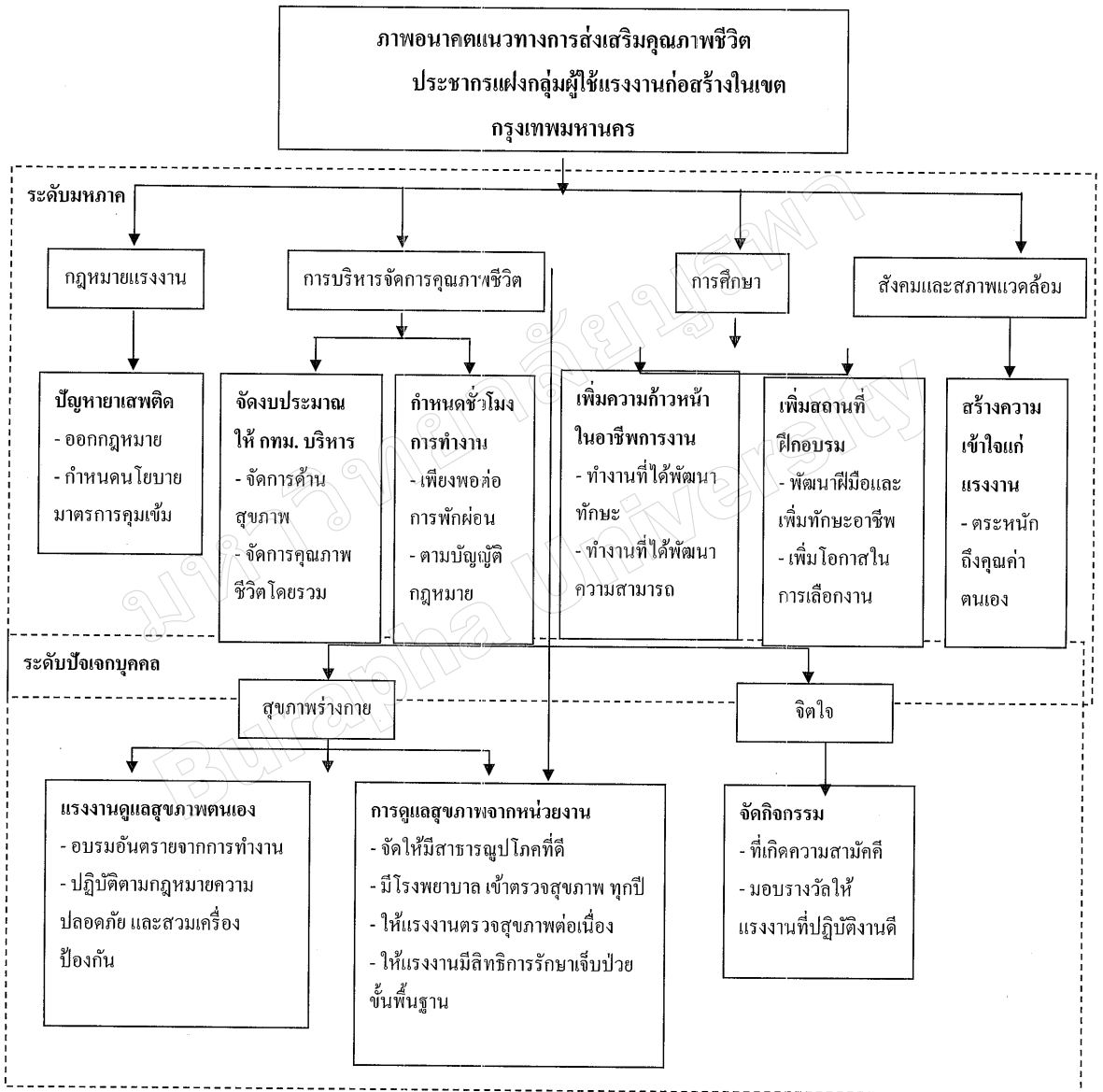
2.2.3 ด้านการบริหารจัดการคุณภาพชีวิต สนับสนุนการสร้างงานในต่างจังหวัด โดยขยายความเจริญทั้งทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน แหล่งน้ำ และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เพื่อให้ประชาชนในต่างจังหวัดมีงานทำและมีแหล่งรายได้

2.2.4 ด้านกฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านร่างกายโดยด่วน โดยออกกฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสุขภาพของแรงงานก่อสร้างและบังคับใช้อย่างเข้มงวด

ภาพอนาคตแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

การศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ตามวัตถุประสงค์ของกรวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวม พบประเด็นดังนี้

1.1 คุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร บางส่วนถือว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี แรงงานมีความพอใจต่อสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมี สอดคล้องตามความหมายของนักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตได้ว่าเป็น ความพอใจต่อชีวิตของตนเอง โดยมีชีวิตที่เป็นสุข มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอ โดยประชากรแฝงกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความพอใจต่อสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ มีความสุขในการดำเนินชีวิตทั้งในการทำงาน ครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน และพอใจกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ (Burkhardt, 1985 ; Ferrans and Powers, 1985 ; Hanucharurnkul, 1988 ; Meeberg, 1993) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ฉัตรไทย (2543) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของแรงงานก่อสร้างอยู่ในระดับปานกลาง แรงงานก่อสร้างมีคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปดี ตามสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ คือ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

1.2 เหตุผลในการย้ายถิ่นของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ย้ายถิ่นมาจากภาคอีสาน ซึ่งมีเหตุผลในการย้ายถิ่น คือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การหาเงินเพื่อส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด การไม่มีงานทำ การขาดที่ดินทำกิน และไม่มีเงินในการลงทุน สอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Sjaastard, 1962) กล่าวคือ ประชากรแฝงประสบปัญหาการขาดทุนในการประกอบ

อาชีพเกษตรกรรม ไม่มีงานทำ และขาดที่ดินทำกิน ซึ่งการย้ายถิ่นถือเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยประชากรแฝงจะคำนวณต้นทุน-ผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งการย้ายถิ่นทำให้ประชากรแฝงได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า การย้ายถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้กระแสนายได้สูงสุดในอนาคตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเหตุผลเช่นเดียวกับทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee (1966) เสนอว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยในถิ่นต้นทาง ปัจจัยในถิ่นปลายทาง ปัจจัยหรืออุปสรรคที่อยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางและปัจจัยด้านบุคคล โดยการย้ายถิ่นเป็นผลการเปรียบเทียบปัจจัยในถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง และพบข้อดีมากกว่าข้อเสียในถิ่นปลายทาง

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากทั้งประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างดังนี้

2.1 ระดับปัจเจกบุคคล

2.1.1 สุขภาพร่างกาย เป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เมื่อร่างกายมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง คุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ย่อมตามมา แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพมีดังนี้

1) การจัดหาสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพร่างกายเบื้องต้น ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดให้แรงงานก่อสร้างเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง จัดหาโรงพยาบาลตรวจสุขภาพประจำปี และให้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสใช้สิทธิการรักษาเจ็บป่วยขั้นพื้นฐาน

2) การสร้างความตระหนักในการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวให้เข้ากับงานและสิ่งแวดล้อม และจัดให้แรงงานก่อสร้างได้เข้ารับการอบรมเรื่องอันตรายจากการทำงานทั้งทางตรงและ

3) การส่งเสริมการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดให้มีสาธารณูปโภคที่ดี สะอาด และถูกหลักอนามัย และในการทำงานต้องให้แรงงานก่อสร้าง ปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดและควรสวมเครื่อง

2.1.2 จิตใจ

จิตใจมีส่วนสำคัญโดยตรงกับคุณภาพชีวิต ตามความหมายของคุณภาพชีวิตที่ระบุถึงความพึงพอใจต่อชีวิตของตนเอง ซึ่งแม้ว่าประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างจะไม่ได้รับความสะดวกสบายเท่ากับประชากรกลุ่มอื่นในสังคม แต่หากประชากรแฝงมีความพอใจต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ก็ถือว่ามีความคุณภาพชีวิตที่ดีได้

2.1.3 เศรษฐกิจ

ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ให้ข้อมูลในด้านนี้ แต่ผู้มีประสบการณ์ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต คือ พัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพ สามารถเข้ารับตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น และฝึกอาชีพอื่นให้สามารถกลับไปทำงานตามภูมิลำเนาของตนเอง

การเพิ่มค่าแรงงานให้กับประชากรแฝง พบว่า ในช่วงเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างระหว่าง พฤษภาคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2552 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ที่มีผลบังคับใช้ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ 203 บาทต่อวัน หลังจากนั้น จนถึง พ.ศ.2554 ได้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 2 ครั้ง คือ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 และ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 โดยในเขต

กรุงเทพมหานคร มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 206 บาท และ 215 บาทตามลำดับ และ ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2555 นี้ ได้มีปรับค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 300 บาท

การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 กำหนดให้ระหว่างการศึกษาฝึกนายจ้างยังคงมีหน้าที่ต่อลูกจ้างตามกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน สัญญาจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานและข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ทั้งนี้ นายจ้างอาจจัดให้ลูกจ้างฝึกทักษะฝีมือแรงงานนอกเวลาทำงานปกติหรือในวันหยุดของลูกจ้างได้ โดยนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างผู้เข้ารับการฝึกไม่น้อยกว่าค่าจ้างในเวลาทำงานปกติตามชั่วโมงที่ฝึก นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อการฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ความสามารถ จะเห็นได้ว่า ข้อความตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้แรงงานได้มีโอกาสพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน นอกจากการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานแล้ว ความตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 ยังกำหนดให้มีการจัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพและเกิดมาตรฐานในทักษะฝีมือให้กับแรงงาน ซึ่งหากแรงงานได้รับการรับรองว่ามีมาตรฐานตามทักษะฝีมือแรงงานนั้น ๆ แล้ว จะเป็นการขยายโอกาสและเพิ่มช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับแรงงานต่อไป

2.2 ระดับมหภาค

2.2.1 การศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ เปิดโอกาสให้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสทำงานที่ต้องใช้ความสามารถมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลต้องเพิ่มสถานที่สำหรับฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากขึ้น

2.2.2 สังคมและสภาพแวดล้อม

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มอื่น คือ อธิบาย

ให้แรงงานก่อสร้างเข้าใจในบทบาทตัวเองที่อาจก่อผลกระทบต่อสังคม ผู้มีประสบการณ์ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต คือ ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ชุมชน และบริษัทฯ นายจ้างในการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ได้มาตรฐานและมีความ

2.2.3 การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ รัฐบาลต้องจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานคร ได้ทำการบริหารจัดการด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้างโดยตรง รัฐบาลควรดูแลด้านงบประมาณเรื่องสวัสดิการอย่างแท้จริง มีการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมาย และรัฐบาลควรจัดหน่วยเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตของแรงงานก่อสร้างอย่างจริงจัง

2.2.4 กฎหมายแรงงาน

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลกลุ่มอื่น คือ รัฐบาลควรมีการลดหย่อนภาษีให้กับผู้ประกอบการที่มีโครงการส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้กับแรงงานก่อสร้าง และรัฐบาลต้องแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน เพราะทุกวันนี้ยาเสพติดกำลังระบาดในกลุ่มแรงงานก่อสร้าง

กฎหมายเพื่อประกันสุขภาพด้านร่างกายของประชากรแฝง ได้มีพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 ส่วนความคุ้มครองปลอดภัยในการทำงานให้กับแรงงานก่อสร้าง ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ซึ่งให้ความคุ้มครองแรงงานในเรื่องสวัสดิการและความปลอดภัยต่าง ๆ เช่น กำหนดให้วันหนึ่งทำงานไม่เกิน 8 ชั่วโมง หากเกิน 8 ชั่วโมงให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงานปกติ โดยการทำงานล่วงเวลาต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างเป็นคราว ๆ ไป ห้ามมิให้

นายจ้างกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง เป็นต้น

2.3 ภาพอนาคตแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่เป็นภาพอนาคตในระยะเริ่มแรก ใน 4 ด้าน มีดังต่อไปนี้

1) กฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน ซึ่งรัฐบาลสามารถดำเนินการได้ทันทีและมีความเป็นไปได้ในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ทุกคนล้วนตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคในการออกกฎหมายเพื่อลดและควบคุมยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างจึงสามารถกระทำได้อย่าง

2) การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต การจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรง โดยจัดสรรงบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝง เนื่องจากการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ประชากรแฝงเหล่านั้นได้มีสิทธิรับบริการขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐจัดสรรให้ เช่น บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า งบประมาณด้านการศึกษา และการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ซึ่งประชากรแฝงจะสามารถได้รับการพัฒนาได้โดยตรง

3) การศึกษา การเปิดโอกาสในการทำงาน ให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ทั้งการพัฒนาตนเองจากงานประจำที่ทำอยู่และจากการฝึกอบรมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานภายนอก เนื่องจาก จะช่วยให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างยั่งยืน เมื่อแรงงานก่อสร้างได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพตนเอง คุณภาพชีวิตด้านอื่นก็จะตามมา กล่าวคือ มีทักษะฝีมือสูงขึ้นคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจซึ่งมาจากเงินเดือนค่าตอบแทนจะสูงขึ้นตาม

4) สังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้แก่แรงงานก่อสร้างเพื่อให้แรงงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม โดยอธิบายบทบาทหน้าที่ของแรงงานในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง ซึ่งสามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่สังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกของกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างอย่างแท้จริง นักวิจัยควรควรเข้าไปฝังตัวโดยอาจจะทำงานในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่ใกล้ชิดกับคนงานก่อสร้างและผู้วิจัยสามารถปฏิบัติงานได้ เช่น ช่างก่อสร้าง คนคุมของ และช่างปูน เป็นต้น เพื่อสังเกต สนทนา พูดคุย และเก็บรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างให้ได้มากที่สุด ซึ่งการศึกษาครั้งนี้แม้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์ แต่เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากภายนอก ผู้วิจัยสังเกตผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ในขณะที่สัมภาษณ์ที่เข้าถึงพื้น

ที่ก่อสร้างเท่านั้น ซึ่งยังไม่สามารถสะท้อนทัศนคติในของผู้ให้ข้อมูลได้ดีเท่ากับการที่นักวิจัยเข้าไปแฝงตัวเป็นผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งในหน่วยงานก่อสร้าง

2. ศึกษาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างแล้วยังมีกลุ่มอื่นที่น่าสนใจอีกมาก เช่น กลุ่มเพศหญิงที่ส่วนใหญ่จะเข้ามาขายแรงงานในโรงงานต่าง ๆ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานกระดาษ และโรงงานทำปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนใช้แรงงาน และมาตรฐานการดำรงชีวิตต่ำ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง

3. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างและผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจ แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไม่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านเศรษฐกิจในประเด็นเหล่านั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพิ่มเติมว่าควรพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านดังกล่าวนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2546). การวิจัยอนาคตแบบเดลฟายและชาติพันธุ์วรรณา *วารสารกรม ศึกษาศาสตร์* ฉบับที่ 30 (สิงหาคม 2546), 97-100.
- ชนกันต์ เหมือนทัพ และจันทร์ชดี มาพุทธ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 4(2), 103-120.
- ฉลินพัฒน์ ณรงค์กุล. (2541). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. ม.ป.ท.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2539). "การรับรู้คุณภาพชีวิตและการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาว ชุมชนแออัดในเขตธนบุรี" *วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา*, 24, 88 (2539), 1-17.
- _____. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: พิเศษการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2548). *การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- วสุธร ตันวัฒนกุล. (2543). *สุขภาพกับคุณภาพชีวิต*. ชลบุรี : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ ฉัตรไทย. (2543). *คุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้าง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สำนักผังเมือง. (2551). *ประชากรกรุงเทพมหานคร*. วันที่ค้นข้อมูล 25 ตุลาคม พ.ศ.2551, เข้าถึงได้จาก <http://www.bma-cpd.go.th/cpd/tp/planpop.html>
- Burkhardt, C. S. (1985). The Impact of arthritis on quality of life. *Nursing Research* 31, (1), 11-16.
- Ferrans, C. E., & Power, M. J. (1985). Quality of life index: development and psychometric properties. *Advanced in Nursing Science*, 8(1),15-24.
- Hanucharurnkul, S. (1988). *Social support, self care and quality of life in cancer patients receiving radiotherapy in Thailand*. Doctoral dissertation, Nursing, Graduate School, Wayne State University.
- Hughes, B. (1990). *Researching social gerontology: concepts, methods and issues*. London :
- Lee, E. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Meeberg, G. A. (1993). Quality of life : a concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 18(1), 32-38.
- Sjaastard, L. A. (1962). The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*, 70(5), 80-93.